

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

УДК: 35.088.6

Неліна Д. В.

доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри державного управління Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ДЕРЖАВНА СЛУЖБА” У КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті дається загальна характеристика сучасних підходів щодо підготовки магістрів по спеціальності “Державна служба” у галузі знань “Публічне управління та адміністрування” в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, зокрема: визначено специфіку та особливості їх підготовки, що полягають у поєднанні кращих традицій класичної університетської освіти із новітніми методиками навчання; формуванні орієнтованих на запити сьогодення навчальних планів; запровадження компетентнісного підходу у навчанні; посиленні практичної підготовки (врахування профілів професійної компетентності посад державної служби); зростанні автономії навчання (підвищення ролі самостійної роботи). Показано, що забезпечення професійної підготовки висококваліфікованих фахівців для державної служби, спроможних розробляти, аналізувати й реалізовувати державну політику досягається передусім поєднанням загальнонаукової ерудиції професорсько-викладацького складу з їх практичною діяльністю, що полягає у підготовці пропозицій з формування державної політики у сфері державного управління; консультативно-методологічній допомозі з виконання зобов’язань, взятих на себе Україною перед Європейським Союзом та міжнародними організаціями; консультативній підтримці щодо поширення правової, наукової й іншої інформації про основні принципи і механізми реформування державного управління в Україні, адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Зосереджено увагу на важливості розробки методики вивчення освітніх потреб державних службовців із урахуванням нових підходів до підвищення рівня їх професійної компетентності.

Здійснено комплексний аналіз основних напрямків навчальної та наукової діяльності кафедри державного управління Київського національного університету імені Тараса Шевченка та окреслено плани її подальшого розвитку у контексті подальшого вдосконалення підготовки кадрів для державної служби.

Ключові слова: державна служба, підготовка магістрів, магістерська підготовка державних службовців, спеціальність “Державна служба”, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

THE PECULIARITIES OF EDUCATION PROCESS OF MASTER'S LEVEL STUDENTS OF SPECIALIZATION “CIVIL SERVICE” IN TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVESITY OF KIEV

The article gives a general description of modern approaches to the preparation of masters in the specialty “Public service” in the field of knowledge “Public administration and administration” at the Kyiv National Taras Shevchenko University, in particular: the specifics and peculiarities of their preparation, which are combined with the best traditions of the classical university education with the latest teaching methods; the formation of curriculum-oriented curriculum-oriented presentations; introduction of a competent approach in education; strengthening of practical training (taking into account the profiles of professional competence of civil service positions); an increase in the autonomy of teaching (increasing the role of independent work). It has been shown that the provision of professional training of highly qualified specialists for the civil service capable of developing, analyzing and implementing public policy is achieved primarily by combining the general scientific erudition of the faculty with their practical activities, which consists in preparing proposals for the formulation of public policy in the field of public administration; advisory and methodological assistance in fulfilling the obligations assumed by Ukraine before the European Union and international organizations; advisory support on dissemination of legal, scientific and other information on the basic principles and mechanisms of reforming public administration in Ukraine, adaptation of the civil service to the standards of the European Union. The attention is focused on the importance of developing a methodology for studying the educational needs of civil servants, taking into account new approaches to improving their professional competence. The complex analysis of the main directions of educational and scientific activity of the Department of Public Administration of the Taras Shevchenko National University of Kyiv is carried out and the plans for its further development in the context of further improvement of training for the civil service are outlined.

Key words: civil service, preparation of masters, master's training of civil servants, specialty “Public service”, Kyiv National Taras Shevchenko University.

Постановка проблеми та її взаємозв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна освіта як безперервний творчий процес засвоєння нових знань, вмінь і навичок є основою стабільності держави, прогресивного розвитку суспільства та добробуту кожного громадянина. Однією із важливих складових професіоналізації державної служби і служби в органах місцевого самоврядування є організація та забезпечення цільової підготовки фахівців. Київський національний університет імені Тараса Шевченка належить до мережі навчальних закладів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування оскільки здійснює підготовку магістрів за спеціальністю “Державна служба” галузі знань “Державне управління”. Вивчення особливостей цієї підготовки у провідному вищому навчальному закладі України і визначає актуальність даної статті.

Аналіз останніх публікацій і досліджень.

Питання підготовки магістрів державної служби в Україні розглядають Ахромкін Є. [1], Дзвінчук Д., Малімон В. [3], Ковбасюк Ю., Ващенко К. [2], Серьогін С, Гончарук Н., Липовська Н. [3], Сурмін Ю., Крушельницька Т., Науменко Р. [7] та ін. Проте, незважаючи на значну кількість праць із даної проблематики, *поза увагою дослідників залишається* дослідження особливостей підготовки магістрів державної служби у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Метою статті є з'ясування особливостей підготовки магістрів державної служби у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**: здійснити аналіз загальних підходів до організації магістерської підготовки у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка; визначити специфіку підготовки магістрів державної служби у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невід'ємною складовою сталого державного розвитку України є створення та функціонування ефективної системи державного управління, завданнями якої є забезпечення прав та свобод громадян, надання якісних адміністративних послуг. Успішність виконання окремих завдань державного управління значною мірою залежить від розвитку системи професійного навчання державних службовців. Київський національний університет імені Тараса Шевченка (далі – Університет) здійснює і свій внесок у професіоналізацію державної служби України.

Пріоритети Університету у сфері навчальної і навчально-методичної роботи, спрямовані на забезпечення високої якості освіти

та наукових досліджень, їх нерозривної інтеграції і поєднання з інноваційною діяльністю [4]:

- забезпечення лідерського статусу університету в підготовці кадрів через надання максимально широкого спектру освітніх послуг;
- підвищення конкурентоспроможності завдяки високій гарантованій якості;
- забезпечення конкурентоспроможності завдяки особистому професіоналізму та науковому авторитету викладачів.

Навчально-виховна, наукова та інноваційна робота є головними напрямками діяльності Університету. Незмінним є стратегічне завдання – рівноправне входження до світового та європейського освітнього простору, документальною фіксацією чого має стати відображення у міжнародно-визнаних рейтингах вищих навчальних закладів. На сьогодні є певні результати: входження в рейтинги “QS World University Rankings” (450 місце) [10], та “Рейтингу університетів країн СНД, Грузії, Латвії, Литви та Естонії”, укладеному Міжнародною інформаційною групою “Інтерфакс” (4 місце, перше серед українських університетів) [6]; участь в рейтингу закладів вищої освіти країн СНД “Експерт”, європейському рейтингу “U-Multirank” і багато інших здобутків [4].

Визначення Університету як флагмана вищої освіти України підтверджується не лише кількістю спеціальностей, студентів, професорів, отриманих нагород тощо. Провідна роль Університету підтверджується щоразу, коли прийняті в університеті стратегічні й тактичні рішення щодо розвитку напрямів освіти, вдосконалення навчального процесу, зміни підходів до методичного та організаційного забезпечення підготовки фахівців тощо, через певний проміжок часу отримують пряме чи опосередковане (у вигляді нормативних документів, в яких пропонуються вже запроваджені в університеті норми чи підходи) визнання колег-освітян, науковців, урядовців, роботодавців. Працівники Університету працюють у робочих групах, наукова діяльність яких спрямована на різні аспекти реформування освіти та науки (законодавство про освіту, національна рамка кваліфікацій, національна система кваліфікацій, рамка кваліфікацій вищої освіти, академічна мобільність, пілотні проекти освітніх стандартів нового типу, методичні рекомендації з розробки стандартів, нові переліки напрямів і спеціальностей, розробка нових нормативів різного роду тощо).

Формування орієнтованих на студента навчальних планів абсолютно погоджується із стратегією розвитку національної системи кваліфікацій, із змістом пропозицій роботодавців щодо реформування вищої освіти, із рекомендаціями профільних європейських організацій, із стратегією розвитку освіти, яку розробляє Національна академія педагогічних наук України тощо. І,

на відміну від багатьох інших, Університет відходить від «процесної» організації навчального процесу (прослухав курс – отримав диплом).

Незважаючи на непопулярність і фінансові витрати, здійснюються всі заходи, здатні гарантувати якісну освіту, привабливість і прозорість навчальних програм університету для потенційних споживачів, підвищити рівень задоволеності студентів усіма компонентами навчального процесу, забезпечити суспільну довіру до виданих університетом дипломів, сприяти розвитку у випускників компетентностей, необхідних для працевлаштування та кар'єрного зростання тощо. Зокрема, для запровадження компетентнісного підходу за 2013 рік затверджено 495 паспортів кластерів/спеціалізацій [4].

Наступним кроком у реалізації нової стратегії освіти є зростання ролі автономного навчання у підготовці студентів, що дозволить інтенсифікувати навчальний процес та створити для студентів можливість отримання практичного досвіду роботи під час навчання в університеті. Найбільш оптимальним шляхом для надання студентам можливостей працевлаштування за фахом під час навчання є скорочення обсягів аудиторних занять на старших курсах. Орієнтуючись на провідні університети світу при підготовці фахівців як гуманітарного й соціально-економічного, так і природничого та інженерного спрямування в Університеті запроваджено інтенсифікацію навчального процесу – зменшення частки аудиторних занять у загальному обсязі навчального часу за рахунок посилення ролі самостійної роботи студентів. Послідовне стимулювання реальної самостійної роботи студентів з опанування навчальних дисциплін є необхідною умовою досягнення випускниками університетів передбачених МСКО-2011, EQF-HE, EQF-LLL рівнів відповідальності й автономності. Обмеження обсягів аудиторних занять мають стимулювати викладачів, випускові кафедри та науково-методичні комісії факультетів/інститутів до:

- удосконалення процесів викладання та навчання;
- послідовного зменшення репродуктивної складової викладання до мінімально-необхідного рівня;
- збільшення вимогливості до роботи студентів у позааудиторний час;
- збільшення обсягів часу, виділеного на практичну (позааудиторну) підготовку [4].

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 року [8], спрямованої на підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, в Університеті здійснюється підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів у докторантурі, аспірантурі та ад'юнктурі із 20 наукових галузей (по Україні в цілому підготовка кадрів вищої кваліфікації здійснюється у 26 галузях науки) на 186 кафедрах шести інститутів та 13 факультетів за 166 науковими

спеціальностями, що становить 35 % від загальної кількості наукових спеціальностей в Україні.

У навчальних планах філософського, юридичного, економічного факультетів, факультетів соціології, психології, інститутах журналістики та міжнародних відносин традиційними є нормативні та спеціальні курси з державного будівництва, місцевого самоврядування, соціально-політичного управління, стратегічного планування, регіональної економіки, управління соціальним розвитком, психології управління персоналом та ін.

Ураховуючи високу потребу вітчизняної системи державного управління у висококваліфікованих кадрах, у 2011 році на філософському факультеті створено кафедру державного управління та розпочато підготовку фахівців за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю “Державна служба” галузі знань “Державне управління” на денній і заочній формі навчання.

Кафедра державного управління тісно співпрацює з Національною академією державного управління при Президентові України, Національним агентством України з питань державної служби та Центром адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Викладачі кафедри беруть участь у підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сфері державного управління; здійснюють наукове, експертне та методологічне забезпечення підготовки та реалізації програм і заходів у зазначеній сфері; надають консультативно-методологічну допомогу з виконання зобов'язань, взятих на себе Україною перед Європейським Союзом та міжнародними організаціями; надають консультативну підтримку органам державної влади та органам місцевого самоврядування щодо поширення правової, наукової й іншої інформації про основні принципи і механізми реформування державного управління в Україні, адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу.

Високий рівень вимог до викладання всіх навчальних дисциплін, професіоналізм та загальнонаукова ерудиція професорсько-викладацького складу забезпечують професійну підготовку висококваліфікованих фахівців для державної служби, спроможних розробляти, аналізувати й реалізовувати державну політику, ефективно виконувати посадові обов'язки, сприяти інноваційним процесам у роботі з метою сталого розвитку громадян, держави, суспільства на основі світових та європейських стандартів.

На кафедрі проводяться наукові дослідження у галузі філософії державного управління, принципів реформування державного управління в Україні, теорії та історії державного управління, оптимізації функцій і механізмів державної служби в Україні, культури державної служби, етикету державного службовця тощо. Також на кафедрі розпочато підготовку кандидатів і докторів наук з державного управління, для чого на факультеті відкрито набір до аспірантури й докторантури за трьома науковими спеціальностями:

25.00.01 – теорія та історія державного управління,

25.00.02 – механізми державного управління,

25.00.03 – державна служба.

Планується суттєве розширення усіх сфер діяльності кафедри. Але пріоритетним напрямом розвитку кафедри є забезпечення високого рівня фахової підготовки студентів. Стратегічними цілями розвитку кафедри є забезпечення якісної підготовки та перепідготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Магістр” зі спеціальності “Державна служба”, а також набуття статусу провідного осередку науково-теоретичного і практичного дослідження проблем державного управління та державної служби в Україні. Досягнення цілей можливе шляхом накопичення інтелектуального капіталу професорсько-викладацького складу кафедри, формування корпоративних цінностей, створення позитивного іміджу державного службовця.

Для забезпечення надання базових фахових знань у галузі державного управління ведеться планомірна робота із удосконалення навчальних програм нормативних курсів, забезпечуючи їх належним методичним матеріалом, а також щодо оперативного реагування на суспільні вимоги до фахівців з державного управління, а відтак, удосконалюється перелік спеціальних курсів.

Ураховуючи, що переважна більшість слухачів – це державні службовці центральних органів виконавчої влади, навчальний процес спрямований не лише на удосконалення існуючих компетентностей, а й на формування нових із перспективою кар’єрного зростання державного службовця. Зокрема, спираючись на світовий та європейський досвід, враховуючи профілі професійної компетентності посади державної служби у слухачів формують відповідні компетентності, зокрема: робота з інформацією, ефективна комунікація, співробітництво і робота в команді, орієнтація на результат, а також управління інноваціями та змінами, лідерство та управлінські навички (стратегічне мислення, прийняття управлінських рішень, використання та управління ресурсами, моніторинг та аналіз надання послуг).

Підготовка магістрів державної служби базується на комплексному впровадженні наступних засад:

1) формування знань і компетентностей майбутніх фахівців через високий особистісно-професійний потенціал викладачів кафедри;

2) удосконалення професійної і морально-етичної підготовки фахівців з державного управління;

3) взаємодія і розвиток партнерського співробітництва, що реалізується на рівні кафедри: між викладачами і студентами, між викладачами та співробітниками кафедри, між кафедрою та іншими підрозділами університету; на всеукраїнському рівні: з відповідними кафедрами інших ВНЗ, науково-дослідними установами та

організаціями, органами державної влади та місцевого самоврядування [9].

Висновки. Професіоналізація державної служби є актуальною потребою і важливим фактором зміцнення державності й становлення якісно нових суспільних відносин в Україні. Разом із іншими вищими навчальними закладами, в яких ведеться підготовка фахівців у сфері державної служби, Київський національний університет імені Тараса Шевченка вносить свій вклад у підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.

Отже, до особливостей підготовки магістрів державної служби в Університеті слід віднести:

- 1) поєднання кращих традицій класичної університетської освіти із новітніми методиками навчання;
- 2) формування орієнтованих на запити сьогодення навчальних планів;
- 3) запровадження компетентнісного підходу у навчанні;
- 4) посилення практичної підготовки (врахування профілів професійної компетентності посад державної служби);
- 5) зростання автономії навчання (підвищення ролі самостійної роботи).

Перспективним напрямком подальшого дослідження даної теми є, на нашу думку, розробка методики вивчення освітніх потреб державних службовців із урахуванням нових підходів до підвищення рівня їх професійної компетентності.

Список використаної літератури

1. Ахромкін Є. Оновлення програми підготовки магістрів за спеціальністю “державна служба” [Текст] / Є. Ахромкін, В. Філіпповський // Вісник державної служби України : наук. вид. для держ. службовців України. – 2010. – № 4. – С. 45–51.
2. Державне управління [Текст] : підручник. У 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ ; Дніпропетровськ : [б. в.], 2012. – Т. 1. – 564 с.
3. Дзвінчук Д. І. Вступ до спеціальності [Текст] : курс лекцій / Д. І. Дзвінчук, В. І. Малімон ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. агентство України з питань держ. служби, Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 172 с.
4. Звіт ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/Zvit2013.pdf>.
5. Кадрова політика і державна служба [Текст] : навч. посіб. / С. М. Серьогін, Н. Т. Гончарук, Н. А. Липовська [та ін.] ; за заг. ред. С. М. Серьогіна ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2011. – 352 с.

6. КНУ імені Тараса Шевченка – четвертий у новому рейтингу МІГ “Інтерфакс” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/news/26622-knu-imeni-tarasa-shevchenka--chetvertiy-u-novomu-reytingu-qs>.

7. Підготовка магістрів за спеціальністю “Державна служба” в освітній галузі “Державне управління” у вищих навчальних закладах України у 2007–2008 навчальному році: сучасний стан та основні проблеми [Текст] / Ю. П. Сурмін, Т. П. Крушельницька, Р. А. Науменко та ін. // Аналітика і влада : журн. експертно-аналіт. матеріалів і наук. праць. – 2010. – № 2. – С. 83–109.

8. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/>

9. Офіційна сторінка Філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.phildep.univ.kiev.ua/ua/view/state_gov_dept/23/8.

10. QS Top universities. World wide university rankings, guides & events [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.topuniversities.com/node/2688/ranking-details/world-university-rankings/2013>.

References

1. Akhromkin, Ye. and Filippovskiy, V. (2010), “Updating the Masters program in the field of public service”, *Visnyk derzhavnoi sluzhby Ukrainy : nauk. vyd. dlia derzh. sluzhbovtziv Ukrainy*, vol. 4, pp. 45-51.

2. Kovbasiuk Yu. V., Vashchenko K. O., Surmin, Yu. P. and others (2012), *Derzhavne upravlinnia* [Public administration], NADU, Kyiv, Dnipro, Ukraine

3. Dzvinchuk, D. I. and Malimon, V. I. (2012), *Vstup do spetsialnosti* [Introduction to], Misto NV, Ivano-Frankivsk, Ukraine

4. Taras Shevchenko National University of Kyiv (2013), “Report of the rector of the Kyiv National Taras Shevchenko University for 2013”, available at: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/Zvit2013.pdf>

5. Serohin, S. M., Honcharuk, N. T., Lypovska, N. A. and others (2011), *Kadrova polityka i derzhavna sluzhba* [Personnel policy and public service], DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine

6. Ministry of Education and Science of Ukraine “KNU named after Taras Shevchenko - the fourth in the new rating of MIG “Interfax”, available at: <http://www.mon.gov.ua/ua/news/26622-knu-imeni-tarasa-shevchenka--chetvertiy-u-novomu-reytingu-qs>.

7. Surmin, Yu.P., Krushelnyska, T.P., Naumenko, R.A. and others (2010), “Preparation of masters in the specialty “Public service” in the educational field “Public administration” in higher educational institutions of Ukraine in 2007-2008 academic year: the current state and main

problems”, *Analitika i vlada : zhurn. ekspertno-analit. materialiv i nauk. Prats*, vol. 2, pp. 83-109.

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2013) Decree of the President of Ukraine dated June 25, 2013 № 344/2013 “About the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021”, available at: <http://www.rada.gov.ua/>

9. Philosophy Faculty Taras Shevchenko National University of Kiev, Official page of the Philosophy Faculty of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, available at: http://www.phildep.univ.kiev.ua/ua/view/state_gov_dept/23/8

10. QS Top universities. “World wide university rankings, guides & events”, available at: <http://www.topuniversities.com/node/2688/ranking-details/world-university-rankings/2013>

